

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Rozhodčí řízení - průběh, pomocné a kontrolní funkce soudů

Průběh rozhodčího řízení

1. Zahájení rozhodčího řízení a jeho účinky
2. Vlastní průběh rozhodčího řízení
3. Právo rozhodné
4. Ukončení rozhodčího řízení - rozhodčí nález

Základní zásady

- Relativní samostatnost na soudním řízení (soudy nevykonávají přímé kontrolní pravomoci, rozhodci sami rozhodují o své pravomoci)
- Relativní nesamostatnost (pomocné a kontrolní funkce soudů, přiměřené použití OSŘ)
- Zásady - sdílené zásady, modifikace zásad soudního řízení, zvláštní zásady

Základní zásady

- Zásada „lex arbitri“
- Zásada dispoziční
- Zásada rovnosti (§18 ZRŘ)
- Zásada rychlosti a hospodárnosti řízení
- Zásada projednací
- Zásada neformálnosti
- Zásada neveřejnosti
- Zásada volného hodnocení důkazů

Zahájení řízení - §14 ZRŘ

- Rozhodčí řízení se zahajuje žalobou
- Stálému rozhodčímu soudu - §16 Řádu
- Předsedajícímu rozhodci nebo rozhodci
- Zahájení rozhodčího řízení = den, kdy žaloba rozhodčímu soudu nebo rozhodci (rozhodčí soud nebo rozhodci vyznačí den dojití žaloby)
- Obsah žaloby
- Stálý rozhodčí soud - §17 Řádu
- Řízení ad hoc - přiměřené použití OSŘ (§30 ZRŘ) -> poukaz na založení pravomoci rozhodců + §79 OSŘ

Účinky zahájení řízení

- Stejně právní účinky jako zahájení soudního řízení (§14 ZRŘ)
- Procesní účinky
 - Vznik povinnosti rozhodce zkoumat procesní podmínky (pravomoc rozhodců = existence platné rozhodčí smlouvy, řádné ustavení rozhodců, náležitosti žaloby, způsobilost účastníků být účastníkem řízení i procesní způsobilost, plná moc zástupce, neexistence překážek litispendence a res iudicata)
 - Povinnost rozhodce provést přípravu projednání sporu a vést spor bez zbytečných průtahů
- Hmotněprávní účinky
 - Stavení promlčecí lhůty
 - Zabránění vzniku prekluze

Zahájení u nepříslušného fóra

- Existence rozhodčí smlouvy a zahájení řízení u obecného soudu
 - Článek II odst. 3 Newyorské úmluvy - závazek smluvních států zastavit na námitku strany soudní řízení, pokud existuje rozhodčí smlouva (x je neplatná, neúčinná, nezpůsobilá k užití)
 - §106 odst. 1 OSŘ - povinnost soudu k námitce strany o existenci rozhodčí učiněné nejpozději při prvním úkonu ve věci samé zastavit řízení (x účastníci prohlásí, že na rozhodčí smlouvě netrvalí, spor není arbitrabilní, rozhodčí smlouva je neplatná nebo neexistuje, rozhodčí soud odmítl se věcí zabývat)

Zahájení u nepříslušného fóra

- §106 odst. 2 OSŘ - zachování účinků podání žaloby, pokud je do 30 dnů zahájeno rozhodčí řízení
- §106 odst. 3 - soudní řízení je zahájeno později než rozhodčí -> soud přeruší řízení, dokud rozhodci nerozhodnout o pravomoci nebo o věci samé (doktrína pravomoc-pravomoc)

Zahájení u nepříslušného fóra

- Rozhodčí řízení bylo zahájeno a rozhodci rozhodli o své nepravomoci nebo byl zrušen rozhodčí nález
- §16 ZRŘ
- Zachování účinků podání žaloby - do 30 dnů zahájeno řízení u soudu nebo jiného příslušného orgánu
- Uplatní se i v případě, kdy byla podána žaloba u stálého rozhodčího soudu, ale bylo sjednáno rozhodčí řízení ad hoc
- Teritoriální omezení §16 - platí jen v ČR

Průběh rozhodčího řízení

- Stálé rozhodčí soudy (řády - §20 a násl. Řádu) x rozhodčí řízení ad hoc
- Fáze přípravy řízení (zahájení - zahájení jednání o meritu sporu)
 - Odpověď na žalobu
 - Ustavení rozhodčího senátu nebo rozhodce
 - Řízení o pravomoci rozhodců
 - Příprava projednání sporu rozhodčím senátem (stav přípravy sporu k projednání)

Průběh rozhodčího řízení

- Fáze vlastního jednání (zahájení jednání o meritu sporu - vydání rozhodčího nálezu)
 - Ústní jednání (možnost stran dohodnout se na zjednodušeném řízení pouze na základě písemností)
 - Místo konání rozhodčího řízení (v právním smyslu x v geografickém smyslu)
 - Doručování
 - Dokazování

Ukončení rozhodčího řízení - §23 ZRŘ

- Rozhodčí nález x usnesení
- ZRŘ neobsahuje definici rozhodčího nálezu, pouze jeho náležitosti a účinky
- Rozhodčí nález se vydává především ve věci samé (viz také §34 Řádu)
- Usnesení se vydává v případě, kdy se nevydává rozhodčí nález
 - Nenabývá právní moc, není vykonatelné
 - Zastavení rozhodčího řízení - při uzavření smíru, konstatování nedostatku pravomoci, zpětvzetí žaloby (viz také §40 Řádu)
 - Podpis, odůvodnění, doručení

Náležitosti rozhodčího nálezu - 25 ZRŘ

- Písemné vyhotovení
- Usnesení většinou rozhodců
- Podpis většinou rozhodců
- Výrok musí být určitý
- Odůvodnění (x dohoda stran)
- RN je exekučním titulem -> požadavky na obsah
- Viz také 35 Řádu

Druhy rozhodčího nálezu

- Konečný
- Celkový
- Částečný
- Mezeitimní
- Viz také §34 Řádu

Smír a rozhodčí náleží - §24 ZRŘ

- V průběhu rozhodčího řízení mohou strany uzavřít smír
- Na žádost strany lze smír uzavřít ve formě rozhodčího nálezu -> tento se neodlišuje od ostatních nálezů (x odůvodnění)
- Rozhodci mohou zvážit vydání rozhodčího nálezu - jen tam, kde mají pochybnosti o dohodě (např. dohoda uzavřená v tísní)

Účinky rozhodčího nálezu - §28 ZRŘ

- Právní moc a vykonatelnost - dnem doručení
- Otázka doručení rozhodčího nálezu (Řád, §19 ZRŘ se nepoužije)
- Stejně účinky jako rozhodnutí soudu

Právo rozhodné

- V průběhu rozhodčího řízení - dvě roviny
- Rozhodné procesní právo (procesní normy)
- Právo rozhodné pro meritum sporu

Právo rozhodné pro meritum sporu

- Co všechno přichází v úvahu?
- Právo vytvářené státem
- ❖ Vnitrostátní právo
- ❖ Mezinárodní smlouvy
- Právo EU
- *Lex mercatoria*
- Zásady spravedlnosti, equita
- Rozhodování *amiable compositeur*
- Rozhodování *tronc commun*

Úprava v ČR - státní právo

- Vnitrostátní spory - §25 odst. 3 - *při rozhodování se rozhodci řídí hmotným právem pro spor rozhodným*
- Mezinárodní spory - §37 ZRŘ

Jde-li v rozhodčím řízení o vztah s mezinárodním prvkem, rozhodci rozhodují spor podle práva, které strany zvolily.

Nezvolí-li si strany hmotné právo podle odstavce 1, užijí rozhodci právo státu určené podle tuzemských kolizně právních předpisů.

Lex mercatoria

- Právo světových obchodníků
- Součásti: mezinárodní obchodní zvyklosti, obecné zásady právní, institucionalizované produkty smluvní svobody, uměle vytvořené soubory pravidel
- Způsob aplikace
 - Subsidiární (v ČR)
 - Rovnocenná - volba stran x volba stran i rozhodců
 - Přednostní

Zásady spravedlnosti

- ZRŘ - § 25 odst. 3 - souhlas stran
- Rozhodování odtrženo od státního práva (včetně kogentních norem)
- Závisí čistě na uvážení rozhodců, co je spravedlivé - morální
- Kdy - nejpozději před zahájením projednávání
- Nedopadá na procesní stránku sporu
- Problém ve spotřebitelských sporech

Rozhodné procesní právo

- Různá míra možnosti stran odchýlit se od procesních norem lex arbitri
- Úprava v ČR - „konzervativní“ - postup v řízení

Procesní normy pro postup rozhodců

■ Obecně

- Stručná úprava
- Možnost stran dohodnout se na způsobu vedení RŘ (jedna z výhod rozhodčího řízení)
- Rozdíly: jak moc je nutné respektovat procesní normy *lex arbitri*
- Úpravy RŘ většinou nepožadují, aby rozhodci postupovali podle národního procesního práva (určeného pro soudy)
- Spíše stanoví základní zásady - spravedlivý proces, rovnost stran

Úprava v ČR

■ §19 ZRŘ

- Odst. 1 - strany se mohou dohodnout na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení
- Odst. 1 - otázky řízení mohou být rozhodnuty předsedajícím rozhodcem, byl-li k tomu zmocněn stranami nebo všemi rozhodci
- Odst. 2 - není-li uzavřena dohoda dle odst. 1, postupují rozhodci v řízení způsobem, který považují za vhodný (bez zbytečných formalit, stejná příležitost k uplatnění práv, zjištění skutkového stavu)

Úprava v ČR

■ §30 ZRŘ

Nestanoví-li zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení OSŘ.

Úprava v ČR

- Postup v řízení = souhrn pravidel určujících procesní postup rozhodců od okamžiku jejich ustavení do okamžiku ukončení řízení
- Není povinná součástí rozhodčí smlouvy (usnesení NS sp. zn. 32 Odo 95/2006 ze dne 28. března 2007)
- Co např.: jazyk řízení, lhůty, doručování, způsob komunikace, ...
- Určitě ne: doručení rozhodčího nálezu (rozhodnutí NS 20 Cdo 1592/2006 ze dne 26. dubna 2007)
- Omezení: kogentní normy ZRŘ (hlavně §31)
- V otázkách postupu v řízení platí: 1) autonomie vůle stran a rozhodců, 2) přiměřeně OSŘ
- Mimo postup v řízení: přiměřeně OSŘ

Úprava v ČR

- Přiměřené použít OSŘ
 - Ne mechanicky
 - V mezích zásad rozhodčího řízení (např. zásada neformálnosti)
 - Nelze jít nad rámec ustanovení o zrušení rozhodčího nálezu
- *Z použití termínu „přiměřeně“ vyplývá, že rozhodčí řízení nepodléhá občanskému soudnímu řádu přímo a jeho jednotlivá ustanovení nelze použít v rozhodčím řízení mechanicky. (Rozhodnutí NS 32 Odo 1528/2005 ze dne 25. dubna 2007)*

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Funkce obecných soudů v rozhodčím řízení

Funkce obecných soudů v RŘ

- Pomocné funkce
- Kontrolní funkce
- Zrušení rozhodčího nálezu
- Zastavení nařízeného výkonu
- Uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu

Funkce obecných soudů v RŘ

- Spolupůsobení obecných soudů - jeden z určujících prvků rozhodčího řízení
- Rozhodci nejsou nadáni plnou možností vynutit si určité jednání -> pomocné funkce („partnerství obecných soudů a rozhodců“)
- Kontrola nad negativními jevy, zejména procesní garance -> kontrolní funkce
- Pomocné - průběh řízení i po vydání nálezu
- Kontrolní - v ČR pouze po vydání rozhodčího nálezu

Domácí x cizí rozhodčí nález

- Domácí nálezy (vydané v ČR) - pomocné a kontrolní funkce
- Cizí - pouze možnost uznání a výkonu
- Teritoriální omezenost - hlavně u kontrolních funkcí

Pomocné funkce obecných soudů

- Před zahájením řízení nebo jednání ve věci samé
 - Jmenování rozhodce
 - Vyloučení rozhodce
 - Předběžné opatření (§ 22)
 - Zproštění mlčenlivosti rozhodce (§6)
- V průběhu jednání
 - Provedení důkazu (§ 20)
 - Vyloučení rozhodce
 - Předběžné opatření
 - Zproštění mlčenlivosti
- Po vydání rozhodčího nálezu
 - Archivace nálezů (§29) - řízení ad hoc
 - Zproštění mlčenlivosti

Kontrolní funkce obecných soudů

- Zrušení rozhodčího nálezu
- Odepření uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu

Kontrolní funkce obecných soudů

- **Zrušení rozhodčího nálezu**
- Lhůta pro podání návrhu: 3 měsíce ode dne doručení RN (§ 32 odst. 1)
- Musí iniciovat strana rozhodčího řízení
- Nemá automaticky odkladné účinky - výkon lze odložit na návrh účastníka
- Lze pouze zrušit nebo potvrdit, ne změnit
- Lze rušit: konečný celkový, konečný částečný
- Nelze rušit: mezitimní RN, usnesení

Kontrolní funkce obecných soudů

- Důvody pro zrušení (§31)
 - Nález byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu = nedostatek objektivní arbitrability
 - Neplatnost rozhodčí smlouvy z jiného důvodu (+ § 33 - musí být namítáno v RŘ nejpozději při prvním úkonu ve věci samé)
 - Rozhodčí smlouva nedopadá na danou věc = nedostatek subjektivní arbitrability (+ §33)
 - Ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem (+§33)

Kontrolní funkce obecných soudů

- Rozhodčí nálezný nebyl usnesen většinou rozhodců
- Straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat - široký záběr (*rovnost stran, spravedlivý proces*)
- Rozhodčí nálezný odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému
- Zjistí se, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení:
 - ❖ Jsou-li tu skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které bez své viny nemohl použít v původním řízení ..., pokud mohou přivodit pro něho příznivější rozhodnutí ve věci
 - ❖ Lze-li provést důkazy, které nemohly být provedeny ..., pokud mohou přivodit pro něho příznivější rozhodnutí ve věci

Postup po zrušení

- Záleží na tom, z jakého důvodu by nálezn zrušen
 - Arbitrabilita, neplatnost rozhodčí smlouvy => soud k návrhu strany pokračuje v řízení
 - Ostatní důvody => rozhodčí smlouva zůstává v platnosti - může proběhnout nové rozhodčí řízení (noví rozhodci)

Zastavení nařízeného výkonu

- Nebyl podán návrh na zrušení
- Došlo k nařízení výkonu rozhodnutí
- Povinná strana může žádat o zastavení nařízeného výkonu - důvody: §268 OSŘ (obecné důvody) + §35 ZRŘ
- Návrh na zastavení výkonu -> přerušování vykonávacího řízení
- Do 30 dnů musí být zahájeno řízení o zrušení rozhodčího nálezu